

El futbol 9 com alternativa al futbol 11, a partir de l'estudi de la utilització de l'espai de joc

DANIEL LAPRESA AJAMIL *

Doctor en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport. Professor Titular de Escuela Universitaria de la Universidad de La Rioja.

Federación Riojana de Fútbol

JAVIER ARANA IDIAKEZ

Llicenciat en Psicologia. Especialista en Psicologia Esportiva.

Universidad de La Rioja.

Federación Riojana de Fútbol

BELÉN GARZÓN ECHEVARRÍA

Llicenciada en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport.

Universidad de La Rioja.

Federación Riojana de Baloncesto

Correspondència amb autors/es

* daniel.lapresa@dea.unirioja.es

Resum

Aquest treball d'investigació pretén demostrar que l'actual configuració de la competició existent a la Comunitat Autònoma de la Rioja –entre d'altres–, en el primer any de la categoria infantil, en relació amb el trànsit de la modalitat de futbol 7 a futbol 11, presenta diferències manifestes que impliquen un desajustament entre les característiques del joc i les possibilitats reals del nen. Com a conseqüència d'això es proposa una modalitat intermèdia, el futbol 9 –una alternativa concreta d'adaptació dintre d'un ventall molt ampli de possibilitats–, en la qual el domini de l'espai de joc no mostri diferències notables en relació amb el desenvolupament del joc que caracteritza el futbol 7 i, per tant, que suposi una adaptació progressiva de l'esport al nen i no del nen a l'esport dels més grans.

Paraules clau

Futbol 9, Adaptació, Esport, Nen, Metodologia observacional.

Abstract

9 football as an adjustment alternative to 11 football, based on the control of the space

The aim of this research work is to show that the current arrangement of football competitions in La Rioja, among other regions, in the first year of the Children's Category in terms of passage from the modality of 7 football to 11 football has some deficiencies that cause a lack of adjustment between the characteristics of football and the real potential of children. Therefore, we propose an interim modality, i.e., 9 football, which would be an actual adjustment alternative within a wide range of possibilities, where the control of the space would not show significant differences in terms of the development of the game that characterizes 7 football and, thus, would imply a progressive adaptation of the game to the children involved rather than an adaptation of children to adult sport.

Key words

9 football, Adaptation, Sport, Children, Observational methodology.

Introducció

La majoria d'especialistes en esport escolar mantenen el posicionament que l'esport constitueix un entorn neutre per a la formació, amb la qual cosa la influència de la pràctica esportiva en el desenvolupament físic, psíquic i social del nen tant pot ser positiva com negativa. Aquesta influència dependrà de l'orientació que donin, a la pràctica esportiva, federatius, directius, entrenadors, pares, etc. (Cruz, Boixadós, Torregosa i Mimbrero, 1996). En altres paraules, la repercussió en el nen de la seva pràctica esportiva anirà lligada al comportament dels adults.

Segons Lapresa, Arana i Ponce de León (1999) qual-sevol adult implicat en l'esport escolar ha de tenir clara la diferència entre una orientació formativa i una orientació de resultat de la pràctica esportiva:

- L'orientació formativa: busca potenciar en el nen el desenvolupament físicomotor –la millora de les seves capacitats físiques i qualitats motrius–, persegueix l'enfortiment del vessant psicològic –desenvolupament de l'autoestima, tolerància a la frustració a través de la derrota–, igual com el desenvolupament d'habilitats socials –empatia

Cicle	Curs/Edat	Categoria esportiva	Modalitat futbolística
1r Cicle de Primària	1r i 2n / 6-8 anys	Pre-benjamí	F-5
2n Cicle de Primària	3r i 4t / 8-10 anys	Benjamí	F-5
3r Cicle de Primària	5è i 6è / 10-12 anys	Aleví	F-7
1r Cicle de Secundària	1r i 2n / 12-14 anys	Infantil	F-11
2n Cicle de Secundària	3r i 4t / 14-16 anys	Cadet	F-11

◀
Taula 1
Relació entre escolarització, curs/edat, categoria i modalitat futbolística.

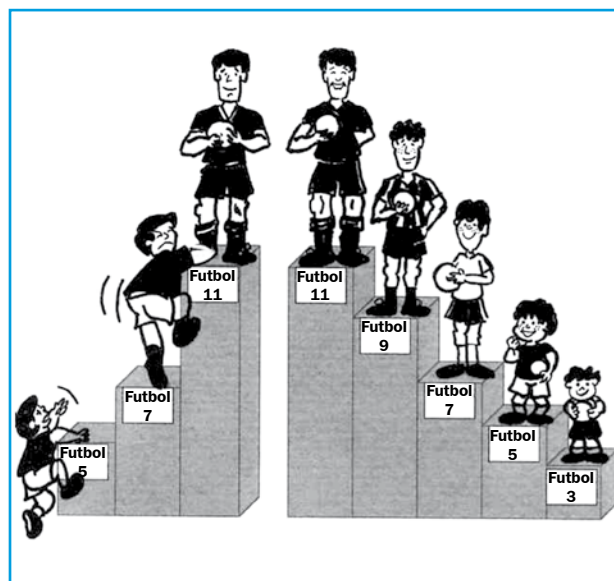
amb els altres, acceptació de normes, submissió dels interessos particulars a la voluntat general de l'equip. Amb aquesta perspectiva l'esport escolar, la competició, és un instrument a través del qual cadascú se supera ell mateix –més que a l'adversari. “Esport per a créixer”.

- L'orientació al resultat: persegueix la victòria per damunt d'altres tipus d'objectius formatius. Respon als interessos i al prestigi de clubs, col·legis i associacions. Converteix la competició esportiva en una pràctica elitista i selectiva, per a la qual només són aptes els millors. D'aquesta forma, s'allunya el nen menys competent dels beneficis que li podria aportar una pràctica esportiva orientada a la formació. “Esport per a vèncer”. “Nens esportistes per a prestigi d'institucions”.

Així doncs, del simple fet que els nens participin en activitats esportives no es desprenen beneficis potencials per al seu desenvolupament físic, psíquic i social. Si els adults es decideixen a adaptar l'esport al nen –orientació formativa–, aquest serà un vehicle de desenvolupament integral adequat. Al contrari, si és el nen qui s'ha d'adaptar a les exigències augmentades de l'esport dels més grans, probablement obtindrà de la seva pràctica esportiva més perjudicis que no pas beneficis.

No obstant això, cal assenyalar que en l'esport base coexisteixen altres línies de treball. Aquelles que entenen la pràctica esportiva com un mitjà educatiu i no com una finalitat en forma de resultat. Una eina que ajuda al desenvolupament integral dels joves, que entén l'esport com a activitat per créixer. Un entorn on el nen és el protagonista i no l'instrument de l'assoliment de resultats.

Nosaltres advoquem per aquesta línia de treball. Ens preocupa de quina forma l'esport pot ajudar a la formació integral dels nens. Creiem que hi ha molta feina a

▲
Figura 1
Adaptada a partir de Wein (1994, p. 27).

fer. I una part d'aquesta és adaptar l'esport al nen. La investigació que presentem és un exemple de la nostra filosofia formativa.

En concret, pretenem demostrar que l'actual configuració de la competició existent a la nostra Comunitat Autònoma, en el primer any de la categoria infantil, en relació amb el trànsit de la modalitat de futbol 7 a futbol 11, presenta diferències manifestes que impliquen un desajustament entre les característiques del joc i les possibilitats reals del nen. Com a fruit d'això, proposem una modalitat intermèdia, el futbol 9 –una alternativa concreta d'adaptació dintre d'un ventall molt ampli de possibilitats–, en la qual la comparativa realitzada no mostri diferències notables quant al desenvolupament del joc que caracteritza el futbol 7 i, per tant, suposi una adaptació progressiva de l'esport al nen i no del nen a l'esport dels més grans. (Taula 1 i figura 1)

Participació	Espai	Tècnica
• Predomini de la força sobre la tècnica • La participació dels nens en el Futbol 11 es redueix considerablement.	• La zona on comencen les jugades és la mateixa zona on acaben les jugades. • Els canvis d'orientació són escassos.	• Pocs tirs des de fora de l'àrea.

Taula 2

Principals conclusions dels experts respecte a l'F-11 en el primer any d'infantils.

Per a concloure aquest apartat, cal dir que les principals raons que ens han animat a realitzar aquest treball comparatiu entre futbol 7 (F-7), futbol 9 (F-9) i futbol 11 (F-11) són:

- El component teòric filosòfic present en la literatura relativa a la iniciació esportiva del nen.
- L'estudi pilot realitzat en relació al F-9 per Lapresa, Arana i Navaixes (2001).
- Les conclusions obtingudes en les reunions mantingudes amb experts del món del futbol, de La Rioja.

Objectius

Objectiu general

- Comparar les característiques del procés ofensiu en les tres modalitats esportives (F-7, F-9 i F-11).

Objectius específics

- Analitzar la utilització de l'espai durant l'acció ofensiva en les tres modalitats futbolístiques (F-7, F-9 i F-11).

Metodologia

Mostra

Per a aquest estudi s'han seleccionat els tres primers equips classificats en la competició d'alevins organitzada per la Federació Riojana de Fútbol en la temporada 2003-2004. Realitzem un mostreig intencional, atès que partim de la premissa de treballar amb els equips més qualificats. El mostreig intencional (mostreig per conveniència), segons Anguera, Arnau, Ato, Martínez, Pascual, i Vallejo (1995), és la mostra

que no pretén representar la població per tal de generalitzar resultats sinó obtenir més dades per ampliar la informació existent.

No obstant això, com a complement informatiu podem dir, fent ús de la base de dades de la Federació de Futbol de la Rioja, que la mostra representa el 7,69 % de la població de la Rioja que participa en la modalitat F-7 en el seu últim any.

L'edat dels subjectes està compresa entre 11 i 12 anys. És a dir, són jugadors que la temporada següent competiran en la categoria infantil de primer any. En aquesta categoria infantil la modalitat de futbol practicada és l'F-11, la mateixa en la qual ho fan els adults. Cada equip està compost per un total de 15 jugadors.

Disseny

La metodologia seguida és l'observacional, que definim, a partir d'Anguera (1988, p. 7), com a *procediment encaminat a articular una percepció deliberada de la realitat manifesta amb la seva adequada interpretació, tot copsant-ne el significat, de manera que mitjançant un registre objectiu, sistemàtic i específic de la conducta generada de forma espontània en un determinat context, i una vegada s'ha sotmès a una adequada codificació i anàlisi, ens proporcionen resultats vàlids dintre d'un marc específic de coneixement.*

El disseny utilitzat en el nostre estudi és un disseny observacional. En concret, el disseny fet servir per a aquest estudi, segons Anguera, Blanco i Losada (2001), és puntual de seguiment intrasessional, nomotètic i multidimensional

Procediment

Per al desenvolupament d'aquest estudi es va organitzar un torneig triangular durant el mes de juny del 2004.

Els tres equips van passar per les tres situacions plantejades. Després de disputar-se la competició en forma d’F-7 i F-9, abans de jugar-se la modalitat d’F-11, vam planificar un dia de descans per tal d’evitar la interferència del possible cansament acumulat.

Com que el nostre estudi se centra en la possible influència de l a grandària del terreny de joc i del nombre de jugadors en el desenvolupament ofensiu del futbol, es van complir els següents requisits de constància intrasessional: es van jugar en el mateix terreny de joc –camp de futbol d’herba artificial “Mundial 82”–; entre partit i partit hi va haver un descans de 10 minuts; la durada de cada partit va ser de 20 minuts; els partits van començar a la mateixa hora; els jugadors van ser els mateixos per a les tres modalitats esportives; els entrenadors de cada equip van ser els instructors en les tres modalitats de futbol; l’àrbitre va ser el mateix per a tots els partits i la mida de la pilota per a les modalitats d’F-7, F-9 i F-11 va ser la núm. 4 –categoria aleví.

Abans del començament dels partits es va dividir el terreny de joc per mitjà de cons i peces de goma.

Instrument d’observació

L’instrument és una combinació de formats de camp i sistema de categories. A partir de Reial Federació Espanyola de Futbol (1996, 2000 i 2004); Ardá (1998); Ardá i Anguera (1999); Anguera, Blanco, Losada, Ardá, Camerino, Castellano, i Hernández (2003) i Anguera, Blanco, Losada, Ardá, Camerino, Castellano, Hernández i Jonsson (2004), Lapresa, Arana, Carazo i A. Ponce de León (2002) vam elaborar els criteris vertebradors que s’expressen a la *taula 3*:

Sota els criteris 1, 2, 4, 5, 7, 8 i 9 s’han niat sistemes de categories perquè compleixen les condicions de exhaustivitat i mútua exclusivitat.

Els criteris 3 i 6 corresponen a una estructura de formats de camp, atès que no existeix un conjunt tancat de possibilitats de codificació.

Registre i codificació

Tot el registre s’ha realitzat a partir de l’anàlisi de les cintes gravades. La imatge registra l’evolució espacial del joc seguint, en tot moment, el jugador portador de la pilota i l’actuació sobre aquesta.

Criteris vertebradors

1. Modalitat.
2. Possessió de la pilota.
3. Jugades.
4. Zona d’inici de la jugada.
5. Zona de finalització de la jugada.
6. Zona de desenvolupament de la jugada.
7. Forma d’inici de la jugada.
8. Forma de finalització de la jugada.
9. Accions tàctiques.

Taula 3

Criteris vertebradors de l’instrument d’observació.

Es van filmar nou partits. Els tres primers corresponien a la modalitat d’F-7, els tres següents a la modalitat d’F-9 i els tres últims a la modalitat d’F-11. La filmació de tots els partits es va realitzar amb la mateixa càmera, situada sobre una bastida. Aquesta bastida es trobava situada en una banda, al centre del camp.

Es van analitzar els 10 primers minuts de cada partit. En total s’han analitzat 30 minuts de joc de cada modalitat.

La visualització de les imatges es va realitzar mitjançant el programa informàtic Adobe Premiére Pro. Aquest programa permet de realitzar la captura i reproducció de les imatges de vídeo.

Cada partit va ser codificat per un grup de tres observadors entrenats específicament per a aquest estudi. El control de la qualitat de la dada es va efectuar qualitativament mitjançant la modalitat de concordança per consens, que com assenyalen Anguera, Blanco, Losada, i Hernández (2000), compta cada vegada amb més protagonisme en metodologia observacional. A través d’aquesta modalitat es pretén d’assolir l’acord entre observadors abans del registre –i no després, com correspon en els diferents coeficients que produeix la forma quantitativa–, la qual cosa pot aconseguir-se sempre que es disposi de l’enregistrament de la conducta, com és el nostre cas.

Finalment, cal assenyalar que per a l’anàlisi estadística de les dades es va fer servir el programa informàtic SPSS, versió 11.0. Els resultats obtinguts a partir d’aquesta anàlisi es presenten a l’apartat següent.

1. MODALITAT

- **S:** Futbol amb set jugadors
- **N:** Futbol amb nou jugadors
- **O:** Futbol amb onze jugadors

2. POSSESIÓ DE LA PILOTA

- **P:** Possessió per equip observat
- **PC:** Possessió per equip contrari
- **Inob:** Inobservabilitat. Falta de perceptivitat

3. JUGADA

- No està en joc: hi ha una interrupció reglamentària, marcada per l'àrbitre
- Està en joc: la pilota està en possessió d'un equip o de l'altre

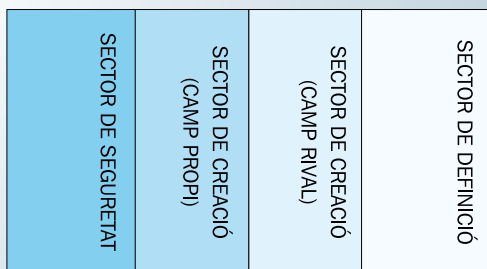
4. ZONA D'INICI DE LA JUGADA

Sentit de l'atac →

Zona de seguretat esquerra (Zona 1)	Zona de creació esquerra –camp propi– (Zona 4a)	Zona de creació esquerra –camp rival– (Zona 4b)	Zona de definició esquerra (Zona 7)
Zona de seguretat central (Zona 2)	Zona de creació central –camp propi– (Zona 5a)	Zona de creació central –camp rival– (Zona 5b)	Zona de definició central (Zona 8)
Zona de seguretat dreta (Zona 3)	Zona de creació dreta –camp propi– (Zona 6a)	Zona de creació dreta –camp rival– (Zona 6b)	Zona de definició dreta (Zona 9)

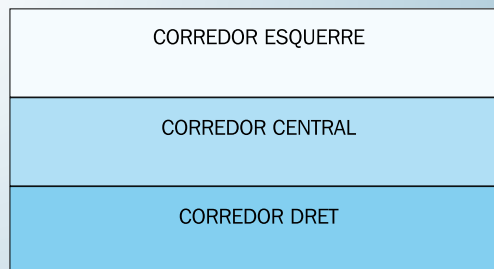
SECTORS

Sentit de l'atac →

CORREDORS

Sentit de l'atac →

Taula 4

Descripció dels criteris de l'instrument d'observació.

5. ZONA DE FINALITZACIÓ DE LA JUGADA

Sentit de l'atac →

Zona de seguretat esquerra (Zona 1)	Zona de creació esquerra –camp propi– (Zona 4a)	Zona de creació esquerra –camp rival– (Zona 4b)	Zona de definició esquerra (Zona 7)
Zona de seguretat central (Zona 2)	Zona de creació central –camp propi– (Zona 5a)	Zona de creació central –camp rival– (Zona 5b)	Zona de definició central (Zona 8)
Zona de seguretat dreta (Zona 3)	Zona de creació dreta –camp propi– (Zona 6a)	Zona de creació dreta –camp rival– (Zona 6b)	Zona de definició dreta (Zona 9)

6. ZONA DE DESENVOLUPAMENT DE LA JUGADA

Sentit de l'atac →

Zona de seguretat esquerra (Zona 1)	Zona de creació esquerra –camp propi– (Zona 4a)	Zona de creació esquerra –camp rival– (Zona 4b)	Zona de definició esquerra (Zona 7)
Zona de seguridad central (Zona 2)	Zona de creació central –camp propi– (Zona 5a)	Zona de creació central –camp rival– (Zona 5b)	Zona de definició central (Zona 8)
Zona de seguretat dreta (Zona 3)	Zona de creació dreta –camp propi– (Zona 6a)	Zona de creació dreta –camp rival– (Zona 6b)	Zona de definició dreta (Zona 9)

7. FORMA D'INICI DE LA JUGADA

- Recuperació
- Interrupció reglamentària

8. FORMA DE FINALITZACIÓ DE LA JUGADA

- Interceptació
- Interrupció reglamentària

9. ACCIONS TÀCTIQUES

- Canvi d'orientació
 - C.O. Circulació
 - C.O. Copejament

▲
Taula 4 (continuació)
Descripció dels criteris de l'instrument d'observació.

Jugades que s'inicien en:									
		Camp propi		Sector seguretat		Corredor central		Zona	
Modalitats estudiades	P.	Nivell de significació (n.s.)		P.	n.s.	P.	n.s.	P.	n.s.
F-7	73,1 %	No significatiu (No sig.)		42,3 %	No sig.	48,1 %	No sig.	25 % a la zona 2	
F-9	57,4 %			32,4 %		39,7 %		19,1 % a la zona 2	

Taula 5

Percentatge de les jugades que s'inicien en l'àrea del terreny de joc i comparança estadística entre F-7 i F-9.

Jugades que s'inicien en:									
		Camp propi		Sector seguretat		Corredor central		Zona	
Modalitats estudiades	P.	n.s.		P.	n.s.	P.	n.s.	P.	n.s.
F-7	73,1 %	Sí significatiu (Sí sig.) (0,008)		42,3 %	Sí sig. (0,021)	48,1 %	No sig.	25 % a la zona 2	
F-11	48,3 %			29,3 %		27,6 %		19 % a la zona 7	

Taula 6

Percentatge de les jugades que s'inicien a l'àrea del terreny de joc i comparança estadística entre F-7 i F-11.

Resultats

Un cop registrades i codificades les dades obtingudes mitjançant l'instrument d'observació, hem de comprovar si mostren alguna pauta significativa que ens permeti d'extreure'n conclusions veraces per al nostre estudi comparatiu.

De cara a l'anàlisi estadística de les dades hem recorregut a les anomenades *proves de significació*, que permeten determinar si existeix relació entre variables. En concret, hem recorregut a les proves de significació estadística "khi" quadrat de Pearson, perquè les dades estudiades són qualitatives (Amón, 2000).

Anàlisi de la utilització de l'espai en relació a l'inici de la jugada en les tres modalitats futbolístiques (taules 5 i 6)

De moment, tan sols podem afirmar que en l'F-7 i en l'F-9 es produeix més quantitat de jugades que te-

nen l'origen en el camp propi i en la modalitat d'F-11 la tendència de l'origen de les jugades és en el camp rival.

D'altra banda, tant en l'F-7 com en l'F-9, hi ha més tendència a iniciar la jugada en el sector seguretat; tanmateix, en l'F-11 la tendència a iniciar les jugades és similar, tant en el sector seguretat com en el sector de finició.

Igualment, en l'F-7 i en l'F-9, hi ha més tendència a iniciar la jugada en el corredor central. Pel que fa a l'F-11, la tendència d'inici de les jugades és per banda.

Quant a la zona on s'inicien les jugades, tant en l'F-7 com en l'F-9, hi ha més tendència a iniciar la jugada a la Zona 2. No obstant això, en l'F-11 la zona d'inici de jugada predominant és la Zona 7. L'afirmació anterior se sustenta en la dificultat de l'equip que té la pilota de dominar l'espai de joc quan és pressionat per l'equip contrari; es constaten dificultats excessives per

treure la pilota de forma controlada de la zona on s'ha robat.

Aquestes dades haurien de ser corroborades en l'anàlisi següent en relació a la finalització de les jugades en les tres modalitats futbolístiques.

Anàlisi de la utilització de l'espai en relació a la finalització de les jugades en les tres modalitats futbolístiques

(taules 7 i 8)

En l'F-7 i F-9 es tendeix a finalitzar la jugada en camp contrari i a iniciar-la en camp propi (comentat en l'apartat anterior). Aquesta tendència ens permet de constatar que, tant en l'F-7 com en l'F-9, es produeix una progressió espacial del joc des del camp propi cap al camp rival.

No obstant això, en l'F-11 el camp on es tendeix a finalitzar les jugades -el camp rival-, coincideix amb el camp en què es tendeix a iniciar-les. Aquesta evidència ens permet d'anticipar la major dificultat que implica per al nen d'aquesta categoria el domini del llarg de l'espai de joc d'F-11 en relació amb la modalitat proposada, l'F-9.

Tant en l'F-7 com en l'F-9 les jugades tendeixen a finalitzar en el sector definició. Si afegim aquesta informació a l'elevada en l'anterior bloc de resultats obtenim la tendència a iniciar les jugades en el sector seguretat i a finalitzar-les en el sector definició, cosa que ens mostra indicis de la capacitat del nen d'abastar el camp tot al llarg en aquestes dues modalitats futbolístiques, F-7 i F-9.

Tanmateix, en l'F-11 es tendeix a iniciar i a finalitzar la jugada en el mateix sector: el de definició. Així doncs, mentre que en les modalitats d'F-7 i F-9 es pro-

Modalitats estudiades	Jugades que finalitzen en:							
	Camp rival		Sector definició		Corredor central		Zona	
	P.	n.s.	P.	n.s.	P.	n.s.	P.	n.s.
F-7	84,6 %	Sí sig. (0,049)	48,1 %	No sig.	55,8 %	No sig.	38,5 % a la zona 8	No sig.
F-9	69,1 %		47,1 %		42,6 %		26,5 % a la zona 8	

Taula 7

Percentatge de les jugades que finalitzen en l'àrea del terreny de joc i comparança estadística entre F-7 i F-9.

Modalitats estudiades	Jugades que finalitzen en:							
	Camp rival		Sector definició		Corredor central		Zona	
	P.	n.s.	P.	n.s.	P.	n.s.	P.	n.s.
F-7	84,6 %	No sig.	48,1 %	Sí sig. (0,009)	55,8 %	Sí sig. (0,015)	38,5 % a la zona 8	Sí sig. (0,013)
F-11	70,7 %		58,6 %		29,3 %		27,6 % a la zona 7	

Taula 8

Percentatge de les jugades que finalitzen en l'àrea del terreny de joc i comparança estadística entre F-7 i F-11.

gressava en profunditat en el terreny de joc, en l'F-11 la tendència és a iniciar la jugada en el mateix sector en què es perd la possessió amb anterioritat. Aquesta dada contribueix a reforçar la hipòtesi que el nen de la categoria estudiada té dificultats manifestes a l'hora de dominar l'espai de joc reglamentari de la modalitat d'F-11.

En les tres modalitats futbolístiques estudiades es tendeix a finalitzar la jugada en el mateix corredor on es tendeix a iniciar-la. No obstant això, mentre que en l'F-7 i en l'F-9 la tendència d'inici i finalització coincideix en el corredor central, en l'F-11 la tendència d'inici i finalització de la jugada té lloc en els corredors laterals.

Tenint en compte que el propòsit del joc rau a finalitzar la jugada a la porteria contrària –situada al corredor central–, tal com s'aconsegueix a les modalitats d'F-7 i F-9, es fa evident, a partir dels percentatges obtinguts, la dificultat que té el nen en la modalitat d'F-11 per arribar a l'objectiu esmentat.

Aquesta idea es veu reforçada en l'anàlisi de la zona on finalitzen les jugades. S'observa que en l'F-7 i en l'F-9 la zona predominant de finalització es produeix a la Zona 8 –zona de la porteria contrària–, mentre que en l'F-11 la majoria de les accions finalitzen a la zona 7. Aquesta dada constata la dificultat que troba el nen, en la modalitat d'F-11, per arribar a la Zona 8, quan surt amb la pilota controlada des de les zones enquadrades en un corredor de banda.

En resum, si relacionem les zones on es tendeix a finalitzar la jugada amb aquelles en què es tendeix a iniciar-la, podem afirmar que la tendència en les modalitats d'F-7 i d'F-9 és iniciar la jugada en la zona que pertany a la porteria pròpia i travessar tot el llarg del camp per finalitzar a la zona que alberga la porteria contrària. Tanmateix, en l'F-11 coincideixen les tendències predominants de finalització i d'inici de jugada a la Zona 7.

Anàlisi de la profunditat de les jugades en les tres modalitats futbolístiques (taules 9 i 10)

En els resultats anteriorment exposats podem observar que, en les tres modalitats futbolístiques presentades, els percentatges de jugades que, havent estat iniciades al sector seguretat, aconseguen passar el sector creació camp propi, arribar al sector creació camp rival, situar-se al sector definició i penetrar en la zona de definició central –Zona 8–, disminueixen gradualment.

De la comparativa realitzada deriva com a evidència, la major profunditat del joc de les modalitats d'F-7 i F-9 en relació amb la modalitat d'F-11. La modalitat en què el nen presenta un major domini de la profunditat del terreny de joc és la d'F-7, seguida de la modalitat F-9, que presenta valors més favorables que els de l'F-11.

Es torna a reforçar la idea que en l'F-11 els nens troben més dificultats que en les modalitats d'F-7 i F-9 per dominar la profunditat del terreny de joc. Aquesta dificultat es fa evident en l'F-11 davant la impossibilitat d'assolir el propòsit d'arribar a la Zona 8 en totes les jugades que neixen del sector seguretat.

Anàlisi de l'amplitud de les jugades en les tres modalitats futbolístiques

Anàlisi de l'amplitud per corredors (taula 11)

De l'anàlisi d'aquest apartat deriva que tant en l'F-7 com en l'F-9, hi ha una major tendència a utilitzar en la seva totalitat l'amplitud del camp, mentre que en l'F-11 són representatives les jugades que comencen i finalitzen en la mateixa banda.

Si afegim aquest argument a l'evidència ja referida, fruit de l'anàlisi relacional de la tendència d'inici i finalització de la jugada, que en l'F-11 la tendència predominant és iniciar i finalitzar la jugada en els corredors laterals, aconseguim de reforçar el major impediment que suposa per al nen dotar d'amplitud el joc de la modalitat d'F-11 en relació amb el de les modalitats d'F-9 i F-7.

Anàlisi de l'amplitud per canvis d'orientació (taula 12)

Malgrat que, quantitativament, les modalitats d'F-9 i d'F-11 presenten la mateixa tendència a registrar canvis d'orientació en el seu desenvolupament, des del punt de vista qualitatiu sí que es produeixen diferències que criden l'atenció entre els canvis d'orientació amb circulació que caracteritzen totes dues modalitats. I és que el percentatge de canvis d'orientació amb circulació que aconseguen complir l'objectiu de fer bascular l'equip contrari des d'un corredor lateral al corredor lateral contrari, per endinsar-se finalment en la zona de meta –Zona 8–, és dràsticament inferior en l'F-11 (16,70 %), que no pas en l'F-9 (50 %).

A partir de l'enunciat anterior, podem afirmar que la qualitat dels canvis d'orientació que tendeixen a produir-se en l'F-11 és inferior a la dels canvis d'orientació que

Modalitats estudiades	Anàlisi de les jugades que s'inicien al sector seguretat i finalitzen:			Significació entre les modalitats
	Sector creació camp propi	Sector creació camp rival	Sector definició	
F-7	22,7 %	36,4 %	40,9 %	No hi ha diferències significatives entre F-7 i F-9
F-9	42,9 %	28,6 %	28,6 %	
F-11	72,7 %	18,2 %	9,1 %	Hi ha diferències significatives entre F-7 i F-11 (n.s. 0,02)

▲
Taula 9

Percentatge de jugades que s'inicien al sector seguretat i comparança estadística.

Modalitats estudiades	Anàlisi de les jugades que s'inicien al sector seguretat i finalitzen a la Zona 8	Significació entre les modalitats
F-7	36,4 %	Hi ha diferències significatives entre F-7 i F-9 (n.s. 0,03).
F-9	9,1 %	
F-11	0 %	Hi ha diferències significatives entre F-7 i F-11 (n.s. 0,01).

▲
Taula 10

Percentatge de jugades que s'inicien al sector seguretat i finalitzen a la Zona 8 i comparança estadística.

Modalitats estudiades	Jugades que s'inicien i es finalitzen al mateix corredor	Significació entre les modalitats
F-7	19,2 %	No hi ha diferències significatives entre F-7 i F-9.
F-9	30,8 %	
F-11	43,1 %	Hi ha diferències significatives entre F-7 i F-11 (n.s. 0,01).

▲
Taula 11

Percentatge de jugades que s'inicien i es finalitzen al mateix corredor i comparança estadística.

Modalitats estudiades	Jugades en què es produeixen canvis d'orientació	Jugades en què es produeixen canvis d'orientació i que finalitzen a la Zona 8	Significació entre les modalitats
F-7	50 %	66,7 %	No hi ha diferències significatives entre F-7 i F-9.
F-9	25 %	50 %	
F-11	25 %	16,7 %	No hi ha diferències significatives entre F-7 i F-11.

▲
Taula 12

Percentatge de jugades que s'inicien i es finalitzen al mateix corredor i comparança estadística.

caracteritzen l'F-9, cosa que contribueix a ressaltar la major adequació que la modalitat intermèdia proposada ofereix al nen de la categoria estudiada, per tal de dotar d'amplitud el seu joc, en comparació amb les possibilitats que, en aquest aspecte, ofereix la modalitat adulta d'F-11.

Conclusions

A continuació, com a fruit de l'anàlisi dels criteris per satisfer els objectius de l'estudi, passem a exposar les conclusions que rubriquen el nostre treball d'investigació:

- Pel que fa al domini del nen del terreny de joc, en el doble vessant, profunditat i amplitud, cal dir que la proposta de futbol 9 esdevé una alternativa més adaptada al nen que no pas el futbol 11. Això ha estat demostrat en l'anàlisi de la utilització de l'espai en els seus quatre grans apartats.

Aquesta evidència ens permet d'enunciar la conclusió final següent:

- La proposta de futbol 9 redueix les dificultats que el nen troba per a adaptar-se a la pràctica futbolística del Futbol 11, per la qual cosa la modalitat de Futbol 9 és més apropiada per al nen en la mostra i condicions referides.

Aquestes conclusions ens han permès de recomanar aquesta modalitat per al primer any de la categoria infantil a la Rioja. De fet, en la temporada 2005/2006 s'ha iniciat de forma pionera a Espanya la modalitat de futbol 9 dins la competició organitzada per la Federació Riojana de Fútbol.

Esperem haver contribuït, d'alguna forma, a una futura pràctica del futbol de base més adaptada i adequada a les possibilitats del nen, i insistim en la necessitat d'aprofundir en aquesta mena d'estudis per tal d'aconseguir que l'esport sigui un instrument formatiu.

Bibliografia

Amón, J. (2000). *Estadística para psicólogos*. Vol. núm. 2. Madrid: Pirámide.

- Anguera, M. T. (1988). *Observación en la escuela*. Barcelona: Graó.
- Anguera, M. T., Arnau, J., Ato, M., Martínez, R., Pascual, J. i Vallejo, G. (1995). *Métodos de Investigación en Psicología*. Madrid: Síntesis.
- Anguera, M. T.; Blanco, A.; Losada, J. i Hernández, A. (2000). La metodología observacional en el deporte: conceptos básicos. *Revista Digital Lecturas: Educación Física y Deportes*, 5 (24). <http://www.efdeportes.com>
- Anguera, M. T., Blanco, A. i Losada, J.L. (2001). Diseños observacionales, cuestión clave en el proceso de la metodología observacional. *Metodología de las Ciencias del Comportamiento*, 3 (2), 135-160.
- Anguera, M.T., Blanco, A., Losada, J.L., Ardá, T., Camerino, O., Castellano, J. i Hernández Mendo, A. (2003). Instrumento de codificación y registro de la acción de juego en fútbol (SOF-1). *Revista Digital de la Universidad de Extremadura*.
- Anguera, M. T., Blanco Villaseñor, A., Losada, J. L., Ardá, T., Camerino, O., Castellano, J., Hernández Mendo, A. i Jonsson, G. (2004). *SOF-4: Instrumento de registro y codificación en el fútbol. Presentació Multimèdia*. II Buenos Aires: Congreso Internacional de Actualización en Psicología del Deporte.
- Ardá, A. (1998). *Análisis de patrones en fútbol a 7*. Tesis Doctoral inédita. La Coruña: Universidad de Coruña.
- Ardá, A. i Anguera, M.T. (1999). Observación de la acción ofensiva en fútbol a 7. Utilización del análisis secuencial en la identificación de patrones de juego ofensivo. A M.T. Anguera, *Observación en deporte y conducta cinético-motriz: Aplicaciones* (pàgs. 107-128). Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Base de dades de la Federación Riojana de Fútbol. (2004). Logroño: Federación Riojana de Fútbol.
- Cruz, J., Boixadós, M., Torregosa, M. i Mimbrero, J. (1996). ¿Existe un deporte educativo?: Papel de las competiciones deportivas en el proceso de socialización del niño. *Revista de Psicología del deporte* (9-10), 111-132.
- Lapresa, D., Arana, J. i Ponce de León, A. (1999). *Orientaciones educativas para el desarrollo del deporte escolar*. Logroño: Universidad de La Rioja i Federación Riojana de Fútbol.
- Lapresa, D., Arana, J. i Navajas, R. (2001). La alternativa del fútbol 9 en el primer año de infantiles: una propuesta ante el fútbol 11. *Revista el Entrenador Español*, (88), 34-41.
- Lapresa, D., Arana, J., Carazo, J. i Ponce de León, A. (2002). *Orientaciones educativas para el desarrollo del fútbol juvenil*. Logroño: Universidad de La Rioja i Federación Riojana de Fútbol.
- Real Federación Española de Fútbol. (1996). *Técnica individual y colectiva*. Madrid: Real Federación Española de Fútbol.
- Real Federación Española de Fútbol. (2000). *Táctica y sistemas de juego*. Madrid: Real Federación Española de Fútbol.
- Real Federación Española de Fútbol. (2004). *Reglas de Juego*. Madrid: Real Federación Española de Fútbol.
- Wein, H. (1994). *Fútbol a la medida del niño*. Madrid: CEDIF.